

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

Metropolis M

Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg

02.03.2023 | FEATURE – Emma Wiersma

Witte giraffen slepen een anatomisch model van een slappe penis voort, leeuwen sluipen richting een box waar het geluid van een knorrende maag uitkomt, een vrouw beklimt met haar twee kinderen een hijskraan en gooit flyers naar beneden met de tekst: 'Als ik voor middernacht geen woning heb, spring ik naar beneden.' Het eerste museale overzicht van Raphaela Vogel in Nederland is er een met ballen.

De titel van de tentoonstelling *KRAAAN* is een speelse optelsom van het Duitse woord 'kran' en het Nederlandse 'kraan', wat zowel naar de kraanvogel zou kunnen verwijzen, als naar de hijskraan. Die tweede komt in meerdere vormen terug in Vogels overzichtstentoonstelling. De hoofdletter 'A' valt volgens de kunstenaar te herkennen in de metalen spijlen van de machine, die ze ook gebruikt in een videowerk. Ze verbindt de kraan hier aan het begrip 'hybris', de Oudgriekse term voor hoogmoed of overdreven trots, wanneer de mens zich meet met de goden. De hijskraan zou een poging zijn om naar de hemel te reiken, maar

Petzel

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

verwijst ook naar de industrialisatie, waarbij de mens, gewapend met dit hulpmiddel, enorme gewichten kan tillen.

Opvallend is dat Vogel in haar solotentoonstelling gedeeltelijk plaatsmaakt voor twee van haar inspiratiebronnen. Het eerste werk is *Okay, Okay- Der Moderne Tanz* (1980) van Christoph Dreher en Heiner Mühlenbrock. In de 90-minuten durende videoclip worden kleurrijke beelden van dansende mensen en beton onderbroken door een man die ondersteboven van een bewegende hijskraan hangt. Op de achtergrond klinkt de karakteristieke soundtrack van new wave- en postpunkbands als Pere Ubu, Chrome, Wire en The Residents.

Vogel klimt omhoog in een hijskraan en filmt zichzelf met een 360° camera, wat resulteert in een kolkende mandala van stangen en buizen

Videostill of Rollo, 2019. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar en galerie BQ, Berlijn

Petzel

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

Können und Müssen, 2022. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar, galerie BQ, Berlijn en Galerie Meyer Kainer, Wenen. Foto: Eddo Hartmann

Metabolic Kilobytes, 2022. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar en De Pont. Foto: Eddo Hartmann

Petzel

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

Daarnaast toont Vogel een film van feministische regisseur Helke Sander: *Nr. 1 – Aus Berichten der Wach- und Patrouillendienste* (1985). Deze film ontstond naar aanleiding van de woningnoodprotesten in de jaren zeventig en tachtig in Duitsland en toont een, volgens Sander, waargebeurd verhaal. Elf minuten lang volgt de camera een jonge vrouw die met een baby in haar draagzak en een dreumes die vrolijk voor haar uit loopt, een hijskraan kraakt en vastberaden tot op angstaanjagende hoogte in het metaalwerk klimt. Onderweg laat ze pamfletten vallen met de boodschap dat ze zal springen als ze niet snel een woning vindt. Ook aan een van de kinderen geeft ze een paar flyers om los te laten boven Hamburg. De film zwijgt over de afloop van dit protest. Het blijkt een goed ankerpunt voor het werk van Vogel, die naast en misschien wel dankzij deze film, nieuwe urgentie krijgt. Zelf is de kunstenaar hier maar al te goed bewust van als ze zegt: 'Ik heb me afgevraagd of deze twee films mijn eigen werk niet overschaduwden, maar ik vond het belangrijk om mijn inspiratiebronnen te tonen, juist omdat Helkes film vandaag de dag zo relevant is.'

In de grote zaal lijkt zich een soort pretpark te ontfouwen, met architectuurmodellen van iconische monumenten als de Arc de Triomphe en het Vrijheidsbeeld, die even hoog of net iets hoger dan de bezoeker reiken. De bouwwerken worden met elkaar verbonden door stalen buizen die in het midden uitmonden in een constructie en zo doen denken aan het Brusselse Atomium. De bollen hebben hier echter ingebouwde speakers, waar Vogels interpretatie van Nina Simones *Ain't Got No, I Got Life* uit de musical *Hair* door klinkt, afgewisseld met rauwe gitaarklanken. De kunstenaar zingt opgewekt wat ze wel en niet bezit: ze heeft geen huis, ze heeft een hond. Een film boven een miniatuurspoorweg speelt op een breed scherm af als een neonreclame: Vogel klimt omhoog in een hijskraan en filmt zichzelf met een 360° camera, wat resulteert in een kolkende mandala van stangen en buizen. *Rollo* (2019) heet het werk, dat natuurlijk een directe verwijzing naar de film van Sander is.

In de grote zaal lijkt zich een soort pretpark te ontfouwen, met architectuurmodellen van iconische monumenten als de Arc de Triomphe en het Vrijheidsbeeld, die even hoog of net iets hoger dan de bezoeker reiken

Petzel

Emma Wiersma, “Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg,” *Metropolis M*, March 2, 2023.

Rollo, 2019. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar en galerie BQ, Berlijn. Foto: Eddo Hartmann

A Woman's Sports Car, 2018. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar en galerie BQ, Berlijn. Foto: Eddo Hartmann

Petzel

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

Würde-Motiv, 2022. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar, galerie BQ, Berlijn, Christen Sveaas Art Collection en Galerie Gregor Staiger, Zurich. Foto: Eddo Hartmann

Op een ronddraaiend platform staat een gele auto, de sportwagen Triumph Spitfire, een 'draak' die in de jaren zestig werd geadverteerd als 'a woman's sports car'. De koplampen werpen video's in de vorm van kattenogen op de muur, waarin onder andere de hond van de kunstenaar, Rollo, gefilmd wordt, in bebost gebied en weer met een 360° camera. Op de autostoel ligt een zwarte pruik, een enscenering van Vogels moeder die zo'n zelfde auto bezat. 'Ze wil hem weer van me overkopen', vertrouwt de kunstenaar me toe. In *A Women's Sports Car* (2018) vergelijkt Vogel de competitieve (kunst)wereld met de territoriumdrift van een dier. Het dierlijke thema wordt voortgezet in een van haar recentste werken: *Metabolic Kilobytes* (2022). Het is een sculptuur van kromme stalen buizen met witte katachtigen van omgesmolten plastic. Ze beklimmen de bogen richting een ronde speaker waaruit het geluid van een knorrende maag of gegrom klinkt. De beesten lijken op het punt te staan om de box aan te vallen, waarbij dier, mechaniek en mens elkaar even raken.

Petzel

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

Daartegenover hangen gekleurde dierenhuiden met de titel *The (Missed) Education of Miss Vogel* (2021). Op het leer zijn tekeningen te zien en handgeschreven teksten over uiteenlopende thema's. De kunstenaar vertelde hoe ze tijdens de lockdown geïnteresseerd raakte in allerlei onderwerpen, en iets nodig had om alle stof te verwerken. Er zijn doeken te vinden met handgeschreven informatie over jazzmuziek, Karl Marx en paardendressuur. De leren lappen zijn aan elkaar geknoopt in de vorm van een driehoek, een vorm die volgens de kunstenaar het meest afsteekt tegen de architectuur van het gebouw en bovendien doet denken aan de baarmoeder.

Op de vraag waarom ze beelden zo graag in scène zet antwoordt Vogel: 'Als kunstenaar moet je een bepaalde afstand tot de wereld hebben om er iets over te kunnen zeggen'

The (Missed) Education of Miss Vogel, 2021. Te zien in 'KRAAAN', De Pont, Tilburg. Courtesy de kunstenaar en galerie BQ, Berlijn. Foto: Eddo Hartmann

Petzel

Emma Wiersma, "Protesteren in een hijsKRAAAN – Raphaela Vogel over haar tentoonstelling in museum De Pont in Tilburg," *Metropolis M*, March 2, 2023.

Vogels werken nemen in hun grootsheid als vanzelfsprekend het museum over, zowel qua formaat als qua thematiek. De ruimtes waarin de vaste collectie van het museum zich bevinden, lijken slechts zijstraten van de tentoonstelling. Waar haar videowerken emotioneel en bijna beestachtig zijn, ogen de installaties en sculpturen veelal strak en hermetisch. Hoewel het werk veel sociaal-maatschappelijke onderwerpen raakt, doet het me op momenten aan als een decor. Er lijkt een zekere afstand tussen de kunstenaar en de thema's waar ze mee werkt.

Op de vraag waarom ze beelden zo graag in scène zet antwoordt Vogel: 'Als kunstenaar moet je een bepaalde afstand tot de wereld hebben om er iets over te kunnen zeggen.' Ze noemt dit het privilege van de kunstenaar. Zo'n analytische blik is tegelijkertijd een luxepositie, wanneer je tijdelijk ruimte tot de maatschappij kan nemen in plaats van erdoor te worden opgeslokt. Ze blijft graag weg van exhibitionistisch werk, zegt ze, ook haar videowerken die persoonlijk lijken, zijn allemaal in scène gezet. Hetzelfde geldt voor de film van Sander. Wat de beelden dragelijk maakt om naar te kijken, is de wetenschap dat het klimmen in de hijskraan werd opgenomen in een studio. De impact van het werk wordt er echter niet minder om. Deze geënceneerde hijskraan blijft een kraakheldere verwijzing naar alle woningnoodprotesten buiten het museum.

KRAAAN is tot en met 27 augustus 2023 te zien in De Pont in Tilburg.

Emma Wiersma
is schrijver en kunstenaar

https://www.metropolism.com/nl/features/49019_protesteren_in_een_hijskraan_raphaela_vogel_over_haar_tentoonstelling_in_museum_de_pont_in_tilburg